

SLOVINSKÝ LITERÁRNÍ VEČER S BRANEM SENEGAČNIKEM

Mateja Kosi

V kavárně Limbo v Brně se 5. května 2015 konal literární večer s vynikajícím slovinským básníkem, esejistou a překladatelem Branem Senegačnikem, narozeným v roce 1966 v Lublani, kde dosud žije a pracuje. Zaměstnan je na Ústavu klasické filologie Filozofické fakulty v Lublani a nyní v Brně hostoval i jako přednášející na Ústavu klasických studií FF MU.

Poezie Braneho Senegačnika vyjadřuje základní existenciální pocity. Slovy literárního historika Denise Poniže se vyznačuje třemi charakteristikami, jimiž jsou její intelektuální angažmá a estetický hermetizmus, dále básníkův údiv nad nehmotností hudby a nakonec výpovědně velice intenzivní chápání světa. Odborná orientace autora na řeckou a římskou literaturu poznamenala i jeho lyriku, v níž často vystupují postavy z řecké a římské literatury a mytologie. Senegačnik staví rovněž na tradici expresionismu a na citu pro »klasickou hudebnost«, kterou pro něj představuje hudba J. S. Bacha, a znovu se vrací i k tělesné smyslovosti lyriky slovinského expresionistického autora Alojze Gradnika, jenž byl v období mezi světovými válkami nejvýraznější slovinskou básnickou osobností.

Na literárním večeru byla představena poezie z jeho doposud vydaných básnických sbírek, které nesou tituly: *Srčni grb*, *Na temnem pragu upa*, *Ptica iz črnih zvezd*, *Dvojni čas*, *Arie antiche* a *Tišine*. Básně byly tentokrát přeloženy do češtiny, slovenštiny, rumunštiny a ukrajinštiny (využili jsme státní příslušnost, respektive mateřské jazyky našich studentek). Chopili jsme se jak volného verše, tak i náročnějších forem veršů, rovněž sonetu. Překládali: studentky Iuliia Grygoryshyn, Katarína Janigová, Alena Klvaňová, Natalia Onofrei,

Elena Slavičová, Šárka Slavičová, Aneta Zlámalová a překladatel Petr Mainuš. Večer plynul v příjemné atmosféře se špičkovým autorem, překlady básní do různých jazyků čtení autorovy poezie mimořádně zpestřily.

Mateja Kosi, lektorka slovinštiny na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity

Brane Senegačnik přednáší v Brně (Foto: Mateja Kosi)

Prepoznanje

Nisem se ustavil,
dovolj je bil trenutek,
prepoznanje v mimohodu,
tako se dogaja resnica,

dovolj je bilo pol besede,
da sem te prebudil,
za jutranjo svetlobo,
za življenje, ki je vedno v mimohodu,
in ko si me pogledala,
si bila sama videti,
kot da gledaš v prebujajočo se vzhodno stran.
V tvojih otroških zenicah so se odprle tiste druge
zenice,
s katerimi vidiš veter
in spomine, oblečene v prihodnost,
in reko neizgovorjenih besed,
ki nosi dva človeka
skozi neko drugo deželo,
skozi neki drug, brezvečerni dan

tvoje otroške zenice,
ko si bila eno s seboj,
ko so bile eno moje želje
v svojem večnem mimohodu
in eno to, kar sva, kar sva bila, kar bova,

tvoje otroške zenice
in ta nedoumljiva, ta čudovita izgubljenost dveh,
ki sta zmeraj v mimohodu,
ki sta zmeraj tu.

Rozpoznanie

Nezastavil som sa,
stačila chvíľa,
rozpoznanie v pohybe,
tak sa odohráva skutočnosť,

stačilo pol slova,
aby som ťa zobudil,
za ranné svetlo,
za život, ktorý je neustále v pohybe,
a keď si na mňa pozrela,
vypadala si,
akoby si hľadela na prebúdžajúcu východnú
stranu.

V tvojich detských zreničkách sa objavili iné
s ktorými vidiš vietor
a spomienky, oblečené do budúcnosti,
a riekú nevyslovených slov,
ktorá nesie dvoch ľudí
cez nejakú inú krajinu,
cez nejaký iný, bezvečerný deň

tvoje detské zreničky,
keď si bola sama sebou,
keď boli mojím želaním
vo svojom večnom pohybe
a to, čo sme, čo sme boli a čo budeme,

tvoje detské zreničky
a to nepochopiteľné, to úžasné stratenie dvoch,
ktorí sú neustále v pohybe,
ktorí sú neustále tu.

Do slovenštiny preložila Katarína Janigová

Večerna svetloba

Gledati ob večerih,
kako se spreminja svetloba,
kako odhajajo ljudje na svoje domove
ali pa, gnani od neugasljive žeje,
v life,

misliti na večerjo, poslovni sestanek
ali ljubezen,
odvisno od lastnega značaja,

biti predstavnik ljudstva
ali ubožec, ki ne zna predstavljati niti sebe,
odvisno od narave
in socialnohistorične strukture,

in potem se včasih pred oči
vrne otroštvo,
strahovi in ulice z neskončnimi skrivnostmi
vrtovi s češnjami in z barvo sanj,

ustnice, ki se jih nisi nikdar dotaknil,
a si zaradi njih umiral,

»Vsemu se odrečem za Tvojo srečo!«
koliko obljub, s katerimi
si se izdal,
koliko padcev, po katerih
še komaj slutiš, kdo si,

srečanje in slovo - to ni odvisno od tebe,
še manj kot vse ostalo,

ljubljen in zapuščen,
prevaran in neizprosni,
prijateljem si večkrat govoril:
»Izgubil sem zaupanje v življenje!«

a vendarle bi mogel reči,
da te bolijo ti spomini,
vzklikniti: »Še enkrat tja, za šipo
otročstva! Na tiste ustnice!«

Večerní světlo

Dívat se večer,
jak se mění světlo,
jak lidé odcházejí do svých domovů
nebo, hnáni od neutuchající žízně,
v life,

myslet na večeri, obchodní jednání
nebo lásku,
záleží na vlastním charakteru,

být představitelem lidstva
nebo chudákem, který neumí představit ani sám sebe,
záleží na přírodě
a sociálně historické struktuře,

a poté se někdy před oči
vrátí dětství,
strach a ulice s nekonečnými tajemstvími
zahrady s třešněmi a s barvou snů,

rty, kterých ses nikdy nedotknul,
a jsi kvůli nim umíral,

„Všeho se vzdám pro Tvé štěstí!“
kolik slibů, s kterými
ses vzdal,
kolik pádů, po kterých
sotva vycítíš, kdo jsi,

setkání a loučení – to nezáleží na tobě,
ještě méně než vše ostatní,

milovaný a opuštěný,
oklamáný a neúprosný,
přátelům jsi několikrát říkal:
„Ztratil jsem naději v život!“

mohl bych však říct,
že tě bolí ty vzpomínky,
vykřiknout: „Ještě jedenkrát tam, za oknem
dětství! Na tyto rty!“

še enkrat vzeti nase
zlom in strah in beg pred sabo,

še enkrat piti sanje
kot lastovke večerni zrak,

čeprav vedoč, da boš potem
sam z življenjem
brez vprašanj
takole čakal,
kdaj vstopi noč.

ještě jedenkrát vzít na sebe
pád a strach a běh před sebou,

ještě jedenkrát pít sny
jako vlaštovky večerní vzduch,

ačkoliv věda, že budeš potom
sám se životem
bez otázek
takto čekat,
kdy vstoupí noc.

Do češtiny přeložila Alena Klvaňová

Srce

Ne roka ne glava
ne koža ne kri,

ne zvezda ne voda,
ne zemlja ne veter,

ne tek ne mir,
ne zev ne red,

ne hiša ne kamen,
ne mesto ne gora
ne polje ne gozd,

ne prej ne potem,
ne vedno ne nikdar.
ne tu ne nikjer.

Srdce

Ani ruka ani hlava
ani kůže ani krev,

ani hvězda ani voda,
ani země ani vítr,

ani běh ani klid,
ani spára ani řád,

ani dům ani kámen,
ani město ani hora
ani pole ani les,

ani dřív ani potom,
ani vždy ani nikdy.
ani zde ani nikde.

Do češtiny přeložil Petr Mainuš

Saj veš

Saj veš, laže mi je, če govorim o naju,
 kar tako, nikomur,
 tudi zrak ima ušesa in globoko dušo,
 nežen je s spomini in razsipez z upi,
 bolj kot telesa ljubimcev,
 »Ne govori o tistem, česar ni!« si pogosto jezno
 zahtevala,
 oprostí, oprostí, če govorim o naju.

Približuje se rešilec,
 nekomu je teže kakor meni, mogoče že prestopa
 mejo,
 o kateri se mi ne sanja,
 a vendar vsi kdaj gledamo v isto praznino,
 v tisto, saj veš, ki je ni v nobeni pesmi, na nobeni
 sliki,
 nikjer, nikjer,
 a vseeno vsi vemo zanjo...

Da, nehal sem šteti solze,
 včasih sem jim dajal imena, saj veš:
 Luč vetra, Bosa luna, Nit tišine...
 O, tvoje slane besede! Moja popotnica za
 Hades,
 za življenje, v katerem je vedno zvečer

A so še zmerom tu,
 tu, kjer govorim,
 tu, kjer te ni,
 na tvojih spominskih licih,
 solze, ženski angeli:
 vsaka poje za vse svoje brezimne sestre,
 vsaka oznanja to, česar ni več, saj veš,
 brez česar se ne da živeti, saj veš

Ştii

Ştii, mă simt mai bine dacă vorbim despre noi,
 doar așa, nimănui,
 Aerul tot are urechi și un suflet adînc,
 E gîngaș cu amintirile, și irositor cu speranțele,
 doare precum corpurile îndrăgostiților,
 Nu vorbi despre aceea ce nu este! des ai cerut de
 la mine enervată
 iarta-mă, iartă-mă că vorbesc despre noi.

Se apropie ambulanța,
 cuiva îi este rău ca și mie, poate deja pășește peste
 hotar,
 despre care eu n-am habar,
 și totuși cînd toți privim în același vid,
 în același, știi, care nu e în nici un cîntec sau
 pictură,
 nicăieri, nicăieri,
 dar oricum, cu toții îl cunoaștem.

Da, am încetat să vărs lacrimi,
 știi, uneori le-am dat nume:
 Lumina vîntului, Luna goală, Ața liniștei...
 O! cuvintele tale sărate! Însorțitoarea mea spre
 Hades,
 spre viața în care e mereu seara

Dar ele mai sunt aici,
 aici unde vorbesc,
 aici, unde tu nu ești,
 Pe obrajii tăi memoriali,
 Lacrimi, îngeri femeiești:
 Fiecare cîntă pentru toate surorile sale fără nume,
 Fiecare proclamează aceea ce nu mai este, știi,
 Fără care nu se poate trăi, știi

Do rumunștîny přeložila Natalia Onofrei

Ta trenutek

Ta trenutek
tako poln prihodnosti,
da bi je ne prenesla,
niti če bi nama bilo dano živeti sto življenj.

Pa saj je bil samo pogled,
pa saj je bil samo nasmeh,
omahujoč med presenečenjem in veseljem,
ko si prepoznala moj obraz –

Ta trenutek
ki ga vidita le dva,
ki zraste samo iz poljuba zenic,
se je razlival kakor nežna voda
preko ulic, preko mesta, prek življenja

Pa saj je bil samo pogled,
pa saj je bil samo nasmeh,
morda sem narobe prebral
svetlobo na tvojem obrazu

ta trenutek,
ko se dvigne nizki strop vsakdanjosti
in je veter mlajši kakor včeraj
in dobijo zvezde otroški obraz,
ko vino spet postane vino
in nebo nebo,
in so blizu oči, v katerih izvira prihodnost,
in spet vem, kaj pomeni beseda jaz.

Pa saj je bil samo pogled,
pa saj je bil samo nasmeh,
mogoče izmišljiva moje svete lakote,
kakor odmev brez glasu,

ta trenutek,
ki povzdigne svet v čistost začetka,
moj včeraj, danes, jutri,
ki bo, tudi ko ga ne bo več,

povej mi, kako si storila,
da je prišel,
brez ene besede,
samo s tem polsmehljajem neokušenih ustnic
in nogami na robu nedosežne sreče

Ten okamžik

Ten okamžik
tak plný budoucnosti,
že bychom ji neprožili,
ani ve sto životech.

Ale byl to jen pohled,
ale byl to jen úsměv,
váhající mezi překvapením a radostí,
když jsi poznala mou tvář –

Ten okamžik,
který vidí jen dva,
který vzrůstá jen z polibku zorniček,
se rozléval jako jemná voda
přes ulice, přes město, přes život

Ale byl to jen pohled,
ale byl to jen úsměv,
možná jsem špatně porozuměl
září ve tvé tváři

ten okamžik,
kdy se zdvihne rouška všednosti
a vítr je mladší nežli včera
a hvězdy získávají dětskou tvář,
kdy víno se opět stane vínem
a nebe nebem,
a blízko jsou oči, ve kterých pramení budoucnost,
a opět vím, co znamená slovo já.

Ale byl to jen pohled,
ale byl to jen úsměv,
možná výmysl mého velikého hladu,
jako ozvěna bez hlasu,

ten okamžik,
který pozvedne svět v čistotu začátku,
moje včera, dnes, zítra,
který bude, i když ho už nebude víc,

řekni mi, jak jsi dokázala,
že je tu,
bez jediného slova,
jen s pousmáním nechutnaných rtů
a nohama na kraji nedotknutelného štěstí.